

“Тіньова” зарплата не рятує в юності та прирікає на злидні в старості

Виявлення роботодавців, які виплачують заробітну плату “в конвертах”, мабуть, асоціюється з податковими органами. Однак, дане питання турбує і Головне управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області, адже ми виконуємо важливу соціальну функцію – забезпечуємо своєчасну виплату пенсій та допомог майже 905,9 тис. громадян області. Видатки на виплату пенсій мешканцям області зросли на 8,4% (на 313,6 млн грн) у порівнянні з січнем 2021 року і на вересень поточного року становлять понад 4 млрд грн.

Бюджет Фонду поповнюється, зокрема, за рахунок надходжень частки відрахувань від сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, які роботодавці сплачують із заробітної плати своїх найманих працівників. Тому робота органів Пенсійного фонду спрямована на збільшення надходжень, а забезпечити це можливо за умови легальної зайнятості населення та підвищення заробітної плати.

Крім того, розмір пенсійної або соціальної виплати напряму залежить від суми доходу, з якого сплачено єдиний внесок, адже з 1 січня 2004 року, Законом України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” замість “трудового стажу” введено термін “страховий стаж”, тобто пенсію почали нараховувати тільки з того заробітку, з якого сплачено страхові внески.

Виплата заробітної плати в «конвертах» позбавляє працюючих таких соціальних гарантій, як: оплата тимчасової непрацездатності, включаючи догляд за хворою дитиною та допомогу по вагітності й пологах; виплата втраченого заробітку у зв’язку з втратою непрацездатності у разі нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання; виплата допомоги по безробіттю у випадку втрати роботи. Через несплату єдиного соціального внеску наймані працівники втрачають страховий стаж та можливість одержання заробленої пенсії за віком, по інвалідності та у зв’язку з втратою годувальника.

На жаль, в області є роботодавці, які нараховують своїм працівникам зарплату нижчу за мінімальну. З 1 млн 160,3 тис. найманих працівників, із зарплатою меншою за мінімальну працюють майже 11% (127,6 тис. осіб).

Ризикованою є галузь народного господарства: “Оптова та роздрібна торгівля”. У ній працюють 222 тис. застрахованих осіб із середньою зарплатою 11 013 грн. Із зарплатою меншою за мінімальну — працює 8,7 тис. осіб.

Зарплату меншу за мінімальну можна пояснити тіньовою зайнятістю. Не всі роботодавці цієї галузі офіційно оформлюють продавців у трудові відносини, а якщо й оформлюють, то призначають зарплату на рівні мінімальної та ще й відображають у звітності неповний робочий день. Як результат, до страхового стажу зараховується неповний місяць роботи (наприклад, 15 днів, замість 30 днів).

Здавалося б, наймані працівники повинні вимагати сплати заробленого “по-білому”. Однак з’ясовується, що їхнє становище (проблеми з працевлаштуванням та суцільна залежність від роботодавця) позбавляє їх ініціативи.

Представники органів Пенсійного фонду України спільно з податківцями та інспекторами з питань праці на комісіях при місцевих органах влади заслуховують роботодавців, які нараховують заробітну плату у незначних розмірах (нижчих або на рівні законодавчо встановленої мінімальної).

Проводяться зустрічі в трудових колективах підприємств, під час яких надаються роз’яснення переваги отримання офіційної заробітної плати в порівнянні з “тіньовою”. Направляються листи керівникам підприємств, на яких є первинні профспілкові організації.

Проте, й самим працівникам необхідно бути більш наполегливими, вже зараз відстоювати свої конституційні права – вимагати від роботодавців офіційного оформлення трудових відносин та сплати єдиного внеску з усієї суми отриманого заробітку.

Начальник Головного управління
Пенсійного фонду України
в Дніпропетровській області

Юрій КОЗАК